

Addis Abeba

Med anledning av Migrationsverkets förfrågan om barnhem och eftersökning av familjemedlemmar i Etiopien (ref.no. 2.1.1-2015-13745)

Begreppsordlista

Kebele: Den minsta statliga administrativa enheten (på "gräsrotsnivå")

MoFA: Ministry of Foreign Affairs

MoWCA: Ministry of Women and Children's Affairs

BoWCA: Bureau of Women and Children's Affairs

IOM: International Organization for Migration

UNICEF: United Nations Children's Fund

MoU: Memorandum of Understanding

Bakgrund

Migrationsverket har efterfrågat ambassadens bistånd med att inhämta information rörande barnhem, eftersökning av familjemedlemmar och släktingar till barn utan vårdnadshavare i Etiopien. Ambassaden har bland annat mött berörda myndigheter på federal och lokal nivå (MoWCA och BoWCA) och de internationella organisationer (UNICEF och IOM) som är inblandade i processerna. Ambassaden har i vissa delar fått motstridiga, och i vissa fall oklara, upplysningar rörande processerna och aktuell ansvarsfördelning. Vidare är ambassadens allmänna intryck att myndigheternas, och delvis också de internationella organisationernas, hantering av ärenden rörande placering av barn i barnhem och eftersökning av familjemedlemmar präglas av kapacitetsproblem.

Eftersökning av familjemedlemmar

Myndigheter och organisationer att vända sig till

Intrycket är att det korrekta förfarandet, formellt och protokollärt, är att kontakta MoWCA genom MoFA då spårning av vårdnadshavare ska ske. MoWCA är den myndighet som har det övergripande ansvaret för

att spåra ett barns vårdnadshavare, och ministeriet har träffat överenskommelse om samarbete med IOM och UNICEF i fråga om att spåra barns vårdnadshavare i Etiopien. Det är möjligt att framgång snabbare skulle nås genom att först kontakta IOM eller UNICEF alternativt den etiopiska ambassaden i Stockholm. IOM har inte motsatt sig en sådan ordning, utan snarare förklarat att detta kunde vara ett lämpligt tillvägagångssätt.

För att spåra vårdnadshavare till ett barn som befinner sig i Sverige ska MoWCA delges den information som finns om barnet. MoWCA eller BoWCA i Addis Abeba tar sedan kontakt med berörd regional BoWCA, som sorterar under MoWCA. Spårningen utförs av en socialarbetare (finansierade av UNICEF) i samarbete med den regionala BoWCA men ärendet följs fortsatt av MoWCA. Tidigare har väntetiderna för att få en socialsekreterare varit mycket långa, periodvis ett till två år, men är nu endast ett par månader. Det är socialsekreteraren som vidtar nödvändiga utredningsåtgärder för att undersöka vilken familj som finns och förhållandena i övrigt. När det gäller *eftersökning av familjemedlemmar* beror tillvägagångssättet på vilken information som finns tillgänglig. I princip handlar det om att knacka dörr i det område som barnet kommer ifrån. BoWCA har också ett tv-program två dagar i veckan där det annonseras efter föräldrar. Det är också socialarbetaren som genomför arbete med återförening.

UNICEF och IOM har MoU:s med de berörda etiopiska myndigheterna gällande spårning av vårdnadshavare. För att UNICEF och IOM ska kunna medverka i ett barns återvändande eller spårning av familjemedlemmar/vårdnadshavare måste återvändandet vara frivilligt. UNICEF kan ordna med tillfälligt boende i dessa fall och IOM kan ordna med resan. IOM har också ett tillfälligt transitboende i Addis Abeba i vilket barn kan tillbringa en kortare tid. Eftersökning av familjemedlemmar är enligt uppgift från UNICEF svårt om barnet inte befinner sig i Etiopien. Det har dock förekommit att en adress kunnat identifieras redan innan barnet kommer till Etiopien (exempelvis vid återvändande från Saudiarabien och Jemen). Det etiopiska röda korset har också kontor i regionerna som kan vara hjälpsamma med spårning av familj.

Ytterligare en möjlighet är att vända sig till polisstationen i det distrikt barnet kommer från då denna kan göra vissa efterforskningar. När den etiopiska polismyndigheten bedriver efterforskningar består dessa enligt uppgift av efterfrågningar och dörrknackning i närområdet, annonsering i lokala tidningar och tv-kanaler samt flygblad. Enligt den information

ambassaden fått läggs utredningen ned om efterforskningarna inte ger resultat inom två månader. Det är dock tveksamt om en kontakt med den etiopiska polismyndigheten skulle vara framgångsrik så länge barnet fortfarande befinner sig i Sverige.

En försvårande faktor när det gäller att hitta föräldrar är att de riskerar att dömas till fängelse i två år för att ha övergett sitt barn. En utmaning kopplad till återvändande som nämndes av IOM var att det inte finns så kallat *"sustainable integration support"* (ekonomiskt återetableringsstöd i samband med återvändande) för återvändande.

Information som behövs för eftersökning av familjemedlemmar

För att göra efterforskningar om ett barns familj behövs så mycket information som möjligt. Informationen kan inkludera namn, ålder, födelseort och familjebakgrund. Det är särskilt betydelsefullt att få information om vilken region och framför allt *kebele* barnet kommer ifrån.

Barnhem

Vilken myndighet har mandat att placera barn på barnhem?

MoWCA har i normalfallet mandat att besluta om placering av barn på barnhem. I de fall den närmaste familjen inte kan lokaliseras vänder sig myndigheten till barnets släkt. Som sista utväg används foster- och barnhem.

I de fall då polisen har kontaktats för att efterforska ett barns vårdnadshavare kommer polisen under utredningsperioden att hänvisa barnet till ett barnhem. Polisen kan endast hänvisa barn till statliga barnhem. Barnet ifråga får sedan vidareplaceras i en familj eller på privata barnhem.¹

Finns det barnhem med kapacitet att ta emot barn från Sverige?

Under år 2012 anmälde *Ministry of Federal Affairs, Charity and Societies Agency* missförhållanden gällande adoptioner och ett flertal institutioner vilket ledde till att barnhem i fem olika regioner fick stängas.² Enligt UNICEF stängdes ett flertal barnavårdsinstitutioner också under 2013 och 2014, bland annat på grund av bristande dokumentation. Danska

¹ Minnesanteckningar från möten under MIA:s konferensbesök i Etiopien 28-31 maj 2012.

² Rapport från MIA:s tillsynsresa till Etiopien 17-26 mars 2011.

socialministeriet har, efter inspektioner, nyligen beslutat att upphöra med adoptioner från Etiopien.

Ett villkor för att adoptionsbyråer ska kunna verka i Etiopien är att de bidrar med resurser till barnhem. När lagen förändrades efter att missförhållandena uppdagades blev det svårare för adoptionsbyråerna att verka i Etiopien vilket kan vara en bidragande orsak till den resursbrist som råder. Det finns uppgifter om att förhållandena på de statliga barnhemmen i Addis Abeba var mycket bristfälliga i början av 2015. Det ska ha saknats personal, resurser och utrymme för de barn som placerats där. Bland annat brukade barnen på dessa institutioner skickas till privata sjukvårdskliniker vid hälsoproblem men detta ska inte längre var möjligt. Det rådde också brist på blöjor, kläder och bröstmjölk ersättning. Den bristande kapaciteten har tagits upp av ett flertal myndighetsrepresentanter även under möten i början på 2016. UNICEF menar att placering i barnhem är en synnerligen otillfredsställande lösning som till varje pris bör undvikas för återvändande barn.

Formella krav kring vårdnadshavarskap och förmyndarskap

Den myndighet som i normalfallet har det juridiska ansvaret för ett barn utan kända vårdnadshavare är MoWCA. Det finns vissa oklarheter i fråga om hur den praktiska processen för hur ett barn utan kända vårdnadshavare ska tas om hand i Etiopien, eller för hur en ny vårdnadshavare ska utses, är beskaffad. Formellt blir staten vårdnadshavare. Då det finns släktingar, exempelvis mor- och farföräldrar, som har råd att ta hand om barnet är de också skyldiga att vårda om barnet. I annat fall är det vanligt att släktingar kontaktas och ges incitament, t.ex. i form av ekonomiskt stöd, för att ta hand om barnet. Enligt de uppgifter som ambassaden har fått går vårdnaden formellt inte över på ett barnhem i samband med barnhemsplacering. Allmän domstol kan däremot besluta om att vårdnaden övergår på en annan fysisk person, t.ex. en släkting i samband med adoption. Vanligtvis krävs då att föräldrarna bedöms vara olämpliga att utöva vårdnaden om barnet. Det förekommer alltså att barn är placerade på barnhem men att deras förälder/föräldrar alltjämt har den formella vårdnaden om barnet.

I de fall då barnet är inblandat i någon form av rättsprocess, t.ex. pga. av brottslighet eller pga. föräldrars bristande omsorg, har *Child Justice Project Office* ansvar för barnet. I sådana fall har denna myndighet också mandat att besluta om var ett barn ska placeras. Enligt *Child Justice*

Project Office kan ett barn som har fått avslag på en asylansökan i Sverige möjligtvis hamna under deras ansvar.

När ett barn placeras på ett icke-statligt barnhem som *SOS* eller *Selam Childrens´ Village* övergår, enligt barnhemmen, vårdnaden i samband med det fysiska överlämnandet av barnet.

Ett axplock av tillgängliga barnhem

Det finns ett stort antal barn i institutionaliserade vårdsituationer i Etiopien trots att det uppges att barn- och fosterhem använd som en sista utväg av de etiopiska myndigheterna. UNICEF förordar olika typer av lösningar, i första hand icke-institutionaliserad vård, såsom *foster care, kinship care och community-based care*.

Av hänsyn till barnens integritet har ambassaden inte fått tillstånd (av MoWCA) att besöka något av de tre statliga barnhem som finns i Addis Abeba. **Kebebe Tsehay** tar emot flickor och pojkar upp till tio år, **Kolfei** pojkar i åldern 10-18 år samt **Katchane** som tar emot flickor som är 10-18 år gamla. Uppgifterna om åldersgränserna har skiljt sig mellan olika uppgiftslämnare. Det är oklart hur det ser ut med tillgång på barnhem i de olika regionerna men i vissa regioner saknas barnhem helt. MoWCA har det övergripande ansvaret för att övervaka och kontrollera barnhemmen. Det är också den myndighet som ger samtycke till att *Ministry of Federal Affairs, Charity and Societies Agency* utfärdar tillstånd att driva barnhem. Under MoWCA organiseras de regionala myndigheter som ska utföra de faktiska kontrollerna och inspektionerna av barnhemmen. Det är däremot oklart hur väl kontrollerna fungerar i praktiken. Myndigheten har mandat att stänga en institution som inte anses fungera, t.ex. vid fall av försummelse av olika slag. Alla barn som BoWCA får i sin vårdnad placeras först på ett av de statliga barnhemmen i Addis Abeba. Ett par gånger varje år beslutar en kommitté som sorterar under BoWCA om vidareplacering av barn i icke-statliga barnhem.

Kebebe Tsehay

Kebebe Tsehay är ett statligt barnhem som startades år 1960 under BoWCA. Barnhemmet tar emot barn upp till tio års ålder och har en kapacitet på 150 barn. På hemmet arbetar 104 personer, varav 68 är barnskötare. 30 av dessa är anställda av staten och resten är anställda av amerikanska och italienska adoptionsorganisationer. På området finns en klinik där barnen testas. Fem sjuksköterskor är anställda på kliniken.

En amerikansk adoptionsorganisation betalar alla medicinkostnader. Barn i skolåldern går i skola utanför området. Vid ett besök på barnhemmet 2011 upplevdes stämningen och situationen för barnen på barnhemmet vara svår. Barnen fick efter bästa förmåga själva försöka nå nappflaskan som låg bredvid dem. Trots antalet barnsköterskor verkade det långt ifrån tillräckligt antal armar och engagemang för att ta hand om barnen.³

Selam Children´s Village

Selam Children´s Village är ett privat barnhem som har 17 familjehem där en "mamma" och en "moster" sköter den dagliga vårdsnaden om barnen. Det finns också fyra heltidsanställda socialarbetare som jobbar med barnen. I varje familjehem bor det 10-12 barn i olika åldrar. Barnhemmet tar endast emot barn upp till sex års ålder men undantag kan göras om det finns ett äldre syskon. "Mamman" sköter inhandling och tillagning av mat som i många fall kommer från organisationens egna odlingar. Barnen serveras tre mål mat om dagen samt ett mellanmål. På barnhemmets område finns det en klinik och i fall av allvarigare sjukdom tas barnen till sjukhus. Det finns också både för- och grundskola.

Vid ambassadens besök gav familjehemmen ett rent intryck och skolsalarna var relativt välutrustade. Barnen har varsin säng och ett skåp för sina saker, dessa är dock inte låsbara. Familjehemmen har även badrum, vardagsrum och kök. I vardagsrummet finns det en soffgrupp, tv och matbord. I huset finns det även ett studierum där också extraundervisning hålls för de barn som behöver det. Barnen hjälper till med lättare hushållsarbete anpassat till deras ålder, exempelvis tvättar de sin egen tvätt då de fyllt 14 år. När ett barn fyller 16 år får de flytta till ett transithem och när de fyller 18 år är det meningen att de ska lämna barnhemmet. Efter 18 års ålder stöds de med bidrag till studier eller för att söka arbete. Enligt personalen på barnhemmet finns det möjlighet för barnen att både få besök av eller ha kontakt med sina biologiska föräldrar på annat vis. De barn vi möter är pigga och leker glatt samt har välvårdade skoluniformer.

SOS Children´s Village

Organisationen driver sju barnhem i Etiopien. Dessa är belägna i städerna Addis Abeba, Mekkele, Harar, Hawassa, Bahir Dar, Gode och Jimma. Barnhemmen tar endast emot barn under sex år som har

³ Rapport från MIA:s tillsynsresa till Etiopien 17 - 26 mars 2011

förlorat båda sina föräldrar eller då en mamma inte kan ta hand om sitt barn p.g.a. sjukdom. Undantag från ålderskriterierna kan göras för syskon men endast upp till åtta års ålder. Barnhemmen har ett system med familjehem där varje barn placeras i ett hus med 10 barn där en "mamma" har ansvaret för den dagliga vården av dessa barn. "Mamman" kan vid behov få hjälp av en "moster". Barnen stannar i dessa familjehem till dess att de är mellan 14 och 16 år för att sedan förflyttas till ungdomshem. I dessa ungdomshem finns det en ungdomsledare som bor med barnen och förser dem med råd och stöd. På barnhemmets område finns det en förskola men de äldre barnen tar sig med hjälp av kollektivtrafik till sina respektive statliga skolor. Organisationen har en klinik på området men om ett barn är allvarligt sjukt hänvisas barnen till privata kliniker. Det hus ambassaden får besöka är hemtrevligt med krukväxter och foton på barnen. Det finns ett vardagsrum med soffgrupp, matbord och tv. Barnen delar rum men har varsin säng och ett skåp för att förvara personliga tillhörigheter, detta är dock ej låsbart. Barnen serveras tre mål mat om dagen samt ett mellanmål. De mindre barnen matas mer regelbundet. Organisationen verkar för familjeåterförening och därmed är det möjligt för ett barn placerat i deras vårdnad att ha kontakt med föräldrarna.

Avslutande kommentarer

Ambassadens intryck är att de myndigheter som är satta att hantera den aktuella frågan har begränsad kapacitet. Känslan är också att de oklara besked som ges angående ansvarsfördelningen, gällande exempelvis spårning av familjemedlemmar, kan bero på att existerande processer för återvändande ännu inte, eller mycket sällan, har prövats i praktiken. Att ambassaden nekats att besöka de statliga barnhemmen i Addis Abeba i kombination med den information ambassaden har fått om att situationen på de statliga barnhemmen är svår kan tyda på att brister i omsorgen om barnen på dessa institutioner förekommer. Mot bakgrund av de uppgifter ambassaden har fått och de besök som har gjorts förefaller de barnhem som ambassaden har fått besöka vara bättre utrustade och fungerande än de statliga institutionerna. Både myndigheter och de internationella organisationer ambassaden har mött betonar vikten av att återvändande för barn måste vara frivilligt för att myndigheterna och de internationella organisationerna ska kunna medverka i processen.

Kontaktinformation

Contact persons				
Institution	Title	Name	Telephone	E-mail
MoWCA		Tewodros Gebreab	+251911481686	
BoWCA		Anania Yacob		ananjake@gmail.com
IOM	Migration Management Coordinator	Fumiko Nagano	+251 9300 98527	fnagano@iom.int
UNICEF	Chief, Child Protection Section	Djanabou Mahonde		dmahonde@unicef.org
UNICEF	Social Welfare Specialist, Child Protection Section	Mini Bhaskar		mbashkar@unicef.org
Child Justice Project Office		Selamawit Girmay Berhane	+251 111565603 +251911227732	selamawitgirmay@gmail.com
Children's Legal Protection Center, Federal Supreme Court in Ethiopia		Selam Kibret		selam.kibret@gmail.com

Bilder

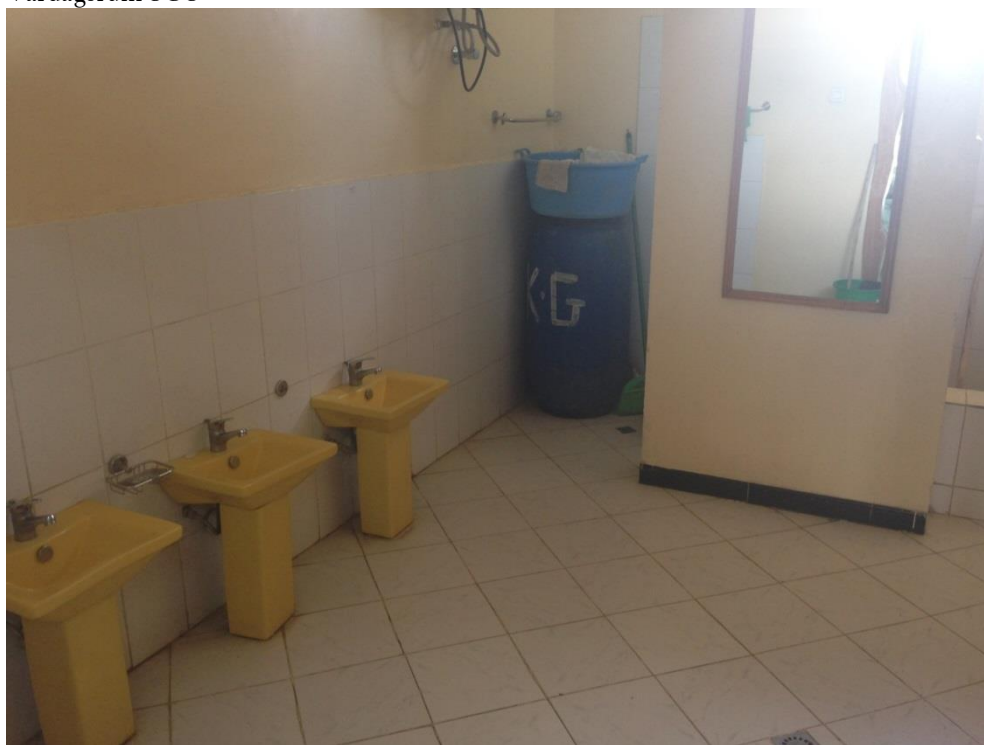
Familjehem SOS

Sovsal SOS

Vardagsrum SOS

Badrum SOS

Familjehem Selam

Sovsal Selam

Förvaringsmöjlighet Selam

Förskola Selam

Förskola Selam

Skolgård Selam